

ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Οι νέες δομές κι' οι νέες ευκαιρίες

στην εκκλησιαστική εκπαίδευση

* Τα εκκλησιαστικά σχολεία και η επαγγελματική αποκατάσταση που προσφέρουν σε άνδρες και γυναίκες

Των Χάρη Ανδρεόπουλου,

& Κώστα Μπουραζάνα *

Η εκκλησιαστική εκπαίδευση αποτελεί μία από τις βασικές δομές της ελληνικής εκπαίδευσης που διαγκωνίστηκε για να κερδίσει τη θέση της στο σύγχρονο εκπαιδευτικό γίγνεσθαι, μαζί με τη Πρωτοβάθμια, τη Τριτοβάθμια και τη Δευτεροβάθμια, χωρίς ουσιαστικά να αποστασιοποιείται από την τελευταία, λόγω του ότι τα σχολεία της αποτελούν ειδικούς τύπους σχολείων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπως πχ. τα μουσικά, τα καλλιτεχνικά ή τα αθλητικά. Η διαφοροποίηση που επέρχεται αρχίζει από την ύπαρξη της ξεχωριστής Διεύθυνσης που εδρεύει στο υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Σ' αυτήν, και με βάση το νέο θεσμικό πλαίσιο, ανήκουν διοικητικά σε όλη την ελληνική επικράτεια 18 Γενικά - Εκκλησιαστικά Λύκεια και ισάριθμα Εκκλησιαστικά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΙΕΚ), 7 Εκκλησιαστικά Γυμνάσια, 2 Ιερατικά Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΙΣΔΕ) αλλά και 4 Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες (ΑΕΑ), που λειτουργούν ως αποκεντρωμένες Δημόσιες Υπηρεσίες υπαγόμενες στο ΥΠΕΠΘ (βλ. σχετ. Θεοδ. Χριστοφορίδη, Αικ. Ρώσσιου, «Αναδίφηση εκκλησιαστικής εκπαίδευσης», εκδ. ΖΗΤΗ, Κιλκίς 2006).

* **Η νέα δομή:** Με τις διατάξεις του ν. 3432/2006 αναθεωρείται στο σύνολό του το μέχρι τούδε ισχύον νομικό πλαίσιο για τις σχολικές μονάδες της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης και ρυθμίζονται επί μέρους ζητήματα για την εναρμόνιση της λειτουργίας των σχολικών αυτών μονάδων με τις αντίστοιχες της δημόσιας εκπαίδευσης. Ο εκσυγχρονισμός του νομικού πλαισίου των Ιδρυμάτων

Ανωτάτης Εκπαίδευσης (Πανεπιστημιακής και Τεχνολογικής) αλλά και της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είχε καταστήσει επιβεβλημένη μια νέα προσέγγιση για τις σχολικές μονάδες της εκκλησιαστικής εκπαίδευσης με στόχο την αναβάθμισή τους έτσι ώστε να αντιμετωπισθούν εν ταυτώ τα δύο μεγάλα μεγάλα και «συγκοινωνούντα» προβλήματα:

α) της ολοένα και αυξανόμενης μείωσης του μαθητικού πληθυσμού στα εκκλησιαστικά σχολεία. Και αφού αντιμετωπισθεί αυτό το πρόβλημα με τη συγκράτηση κατ' αρχήν του αριθμού σπουδαστών στις εκκλησιαστικές σχολές και μεσοπρόθεσμα την αριθμητική αύξησή τους να αντιμετωπισθεί το έτερο και μείζον πρόβλημα που μαστίζει τη διοικούσα Εκκλησία και συγκεκριμένα,

β) της κάλυψης των χιλιάδων κενών οργανικών - ιερατικών / εφημεριακών θέσεων, αλλά και θέσεων λαϊκών υπαλλήλων (ανδρών και γυναικών) με ειδίκευση σε θέματα ποιμαντικής διακονίας σε Ιερές Μητροπόλεις και Εκκλησιαστικούς οργανισμούς ανά την Ελλάδα.

Τις παραπάνω ανάγκες επιχειρεί να θεραπεύσει, κατά το νομοθέτη, ο νέος νόμος, στις βασικές καινοτομίες του οποίου συγκαταλέγονται: η αναβάθμιση των Ανωτέρων Εκκλησιαστικών Σχολών σε παραγωγικές Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες που θα παράγουν στελέχη για την Ορθόδοξη Εκκλησία στην Ελλάδα κατά τα πρότυπα των Ανωτάτων Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, η ουσιαστική μετεξέλιξη των Μέσων Εκκλησιαστικών Φροντιστηρίων σε Ιερατικές Σχολές Δεύτερης Ευκαιρίας, η κατάργηση της Δ' τάξης των Ενιαίων Εκκλησιαστικών Λυκείων και η ίδρυση Εκκλησιαστικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, η ίδρυση Σχολής Εκκλησιαστικής Διακονίας και η λειτουργία των οικοτροφείων όλων των σχολικών μονάδων με την ευθύνη της Εκκλησίας».

* **Β/βάθμια Εκκλησιαστική Εκπ/ση:** Βάσει του νέου ν. 3432/2006 εξακολουθούν να λειτουργούν τα Εκκλησιαστικά Λύκεια (τα οποία εξακολουθούν να διέπονται ως προς την ίδρυση, οργάνωση και εν γένει λειτουργία τους από τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 2525/1997) και τα Εκκλησιαστικά Γυμνάσια (τα οποία εξακολουθούν να διέπονται να διέπονται ως προς την εν γένει οργάνωση και λειτουργία τους από τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 5 του άρθρου 69 του ν. 1566/1985). Στα Εκκλησιαστικά Γυμνάσια και Λύκεια δικαίωμα εγγραφής έχουν μόνο άνδρες μαθητές. Ειδικότερα, στα Εκκλησιαστικά Γυμνάσια μπορούν να εγγραφούν απόφοιτοι Δημοτικών Σχολείων (λαϊκοί και κληρικοί) και στα

Εκκλησιαστικά Λύκεια δικαίωμα εγγραφής έχουν οι κάτοχοι απολυτηρίου Γυμνασίου ή Εκκλησιαστικού Γυμνασίου. Επιπλέον με τον νέο νόμο:

α) Ιδρύονται τα - μονοετούς φοίτησης - Εκκλησιαστικά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΕΙΕΚ), τα οποία έρχονται να αντικαταστήσουν την καταργηθείσα - με βάση το άρθρο 20, παρ. 2 του ίδιου νόμου - Δ΄ τάξη των Εκκλησιαστικών Λυκείων, στην οποία οι μαθητές διδάσκονταν αμιγώς εκκλησιαστικά και θεολογικά μαθήματα και τα οποία προσφέρονται πλέον στα ΙΕΚ για αποφοίτους όχι μόνο (των Ζετούς φοίτησης εφεξής) εκκλησιαστικών Λυκείων, αλλά κάθε είδους σχολείου μέσης εκπαίδευσης (Γενικά Λύκεια, Επαγγελματικά Λύκεια, ΤΕΕ, κλπ). Τα ΕΙΕΚ, τα οποία οργανώνονται και λειτουργούν με το ευέλικτο πλαίσιο που διέπει τον θεσμό της μεταλυκειακής επαγγελματικής κατάρτισης και συγκεκριμένα το ν. 2009/1992 (ΦΕΚ 18 Α΄, Κανονισμός Επαγγελματικής Κατάρτισης και Λειτουργίας των Δημόσιων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης), έχουν διδακτικό προσωπικό αποτελούμενο από εμπείρους επαγγελματίες, και προσοντούχους εκπαιδευτικούς της Β/βάθμιας, και απευθύνονται σε άνδρες και γυναίκες που επιθυμούν να αναδειχθούν, είτε ως κληρικοί (οι άνδρες), είτε ως λαϊκοί (άνδρες και γυναίκες) σε στελέχη της Ορθόδοξης Εκκλησίας, υψηλού μορφωτικού επιπέδου, σε θέσεις ιερατικές και διοικητικές.

- Οι απόφοιτοι των ΕΙΕΚ μπορούν να απασχοληθούν στην αγορά εργασίας σε συγκεκριμένες θέσεις των Ιερών Μητροπόλεων και γενικότερα στο χώρο της εκκλησιαστικής διακονίας. Συγκεκριμένα, οι κυριότεροι τομείς απασχόλησης των αποφοίτων είναι: Εφημεριακός κλήρος, Εκκλησιαστική διακονία στις Ιερές Μητροπόλεις και Ενορίες και Οργανισμοί και φορείς κοινωνικής μέριμνας. Ειδικότερα μπορούν να απασχοληθούν στους εξής τομείς δραστηριοτήτων: Ιερές Μητροπόλεις, Ενορίες, νεανικές κατασκηνώσεις, Κοινωφελή και φιλανθρωπικά ιδρύματα, Ποιμαντικό έργο, Τηλεόραση-Ραδιόφωνο». Οι απόφοιτοι των ΕΙΕΚ χειροτονούμενοι κατατάσσονται στη Β΄ μισθολογική κατηγορία εφημερίων (στην Α΄ κατατάσσονται οι πτυχιούχοι των Θεολογικών Σχολών και των τέως Ανωτέρων και νυν Ανωτάτων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών).

β) Θεσμοθετούνται τα «Ιερατικά Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας» (Ι.Σ.Δ.Ε.), σχολεία γυμνασιακού επιπέδου - στη θέση των καταργουμένων «μέσων εκκλησιαστικών φροντιστηρίων» - και τα οποία έχουν ως ειδικότερο σκοπό να καταρτίζουν κληρικούς ή υποψήφιους κληρικούς. Στα Ι.Σ.Δ.Ε. εφαρμόζονται

προγράμματα αμιγούς εκκλησιαστικής εκπαίδευσης και οι παρεχόμενες σπουδές χωρίζονται σε Α' και Β' Κύκλο, διάρκειας 18 μηνών ο καθένας. Δικαίωμα εγγραφής στον Α' Κύκλο έχουν όσοι κληρικοί ή λαϊκοί έχουν υπερβεί το 18ο έτος της ηλικίας τους και δεν έχουν ολοκληρώσει την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση, ενώ στον Β' Κύκλο των Ι.Σ.Δ.Ε. μπορούν να εγγραφούν όσοι κληρικοί ή λαϊκοί έχουν υπερβεί το 18ο έτος της ηλικίας τους και είναι απόφοιτοι Γενικού Λυκείου (Δευτεροβάθμιας ή Εκκλησιαστικής Εκπαίδευσης) ή απόφοιτοι του Α' Κύκλου των Ι.Σ.Δ.Ε. Να σημειωθεί ότι οι απόφοιτοι του Α' Κυκλου των Ι.Σ.Δ.Ε. χειροτονούμενοι εντάσσονται στη Γ' μισθολογική κατηγορία, ενώ οι απόφοιτοι του Β' Κύκλου, αφού παρακολουθήσουν επιτυχώς το πρόγραμμα σπουδών των Ε.Ι.Ε.Κ., διάρκειας δύο εξαμήνων, κατατάσσονται στη Β' μισθολογική κατηγορία ιερέων.

* Επισημαίνεται ότι οι μαθητές των εκκλησιαστικών σχολείων Β/βάθμιας εκπαίδευσης δεν μπορούν να εγγραφούν σε αυτά, όπως εγγράφονται στα κανονικά, γενικά Γυμνάσια και Λύκεια. Βασική προϋπόθεση για την εγγραφή τους είναι η υποβολή συστατικής επιστολής από τον οικείο τους Μητροπολίτη, ενώ στο πλαίσιο της διαδικασίας επιλογής περνούν και από προφορική συνέντευξη ενώπιον τριμελούς επιτροπής.

* **Γ/βάθμια Εκκλησιαστική Εκπ/ση:** Βάσει του άρθρου 3 του ν. 3432/06, οι μέχρι τότε λειτουργούσες (με βάση το ν.1946/1991 Ανώτερες (Ζετούς φοίτησης) Εκκλησιαστικές Σχολές Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Βελίας Ιωαννίνων και Ηρακλείου Κρήτης μετονομάζονται σε Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες (Α.Ε.Α.), έχοντας σαν σκοπό να «καταρτίζουν στελέχη της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Ελλάδα να παρέχουν εκπαίδευση και να χορηγούν πτυχία ισότιμα με εκείνα των Ιδρυμάτων της Ανώτατης Εκπαίδευσης». Η λειτουργία των Ανωτάτων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών ξεκίνησε από το ακαδημαϊκό έτος 2007–2008.

Πρόσβαση στα προγράμματα σπουδών των Ανωτάτων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών έχουν οι κάτοχοι απολυτηρίου Ενιαίου Λυκείου ή άλλου ισότιμου σχολείου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σύμφωνα με τις προϋποθέσεις και τους όρους του συστήματος εισαγωγής στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, εφόσον είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι, ειδικά δε για τα Προγράμματα Ιερατικών Σπουδών γίνονται δεκτοί μόνο άρρενες υποψήφιοι. Ειδικά για τους κατόχους απολυτηρίου Εκκλησιαστικού Λυκείου προβλέπεται το προνόμιο της πρόσβασης σε ποσοστό 10% επιπλέον του αριθμού των εισακτέων.

Τα προγράμματα σπουδών είναι διάρκειας οκτώ ακαδημαϊκών εξαμήνων (4ετούς φοίτησης) και η φοίτηση σε αυτά είναι υποχρεωτική. Σε κάθε Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία ιδρύεται, οργανώνεται και λειτουργεί Πρόγραμμα Ιερατικών Σπουδών, οι απόφοιτοι του οποίου εντάσσονται σε μισθολογική βαθμίδα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (ΠΕ και στην Α' μισθολογική κατηγορία, όπως οι πτυχιούχοι των Θεολογικών Σχολών των παν/μίων). Για τις ανάγκες των Ανωτάτων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών ιδρύονται τα ακόλουθα επιπλέον προγράμματα σπουδών: «Διοίκησης και Οργάνωσης Εκκλησιαστικών Ιδρυμάτων», «Παλαιογραφίας», «Διοικητικής Υποστήριξης Ιερών Μητροπόλεων και Ενοριών», «Εκκλησιαστικής Μουσικής και Ψαλτικής», «Διαχείρισης Εκκλησιαστικών Κειμηλίων» και «Κοινωνικής Αλληλεγγύης».

* Σημειώνεται ότι στην Εκκλησία της Ελλάδος, μόνο οι κενές εφημεριακές (οργανικές) θέσεις των κληρικών ανέρχονται σε 1.137 - και οι περισσότερες αφορούν περιοχές της ελληνικής υπαίθρου, ενώ υπάρχει σχετική επάρκεια στις μεγάλες πόλεις - ενώ σε άλλες τόσες θέσεις υπάρχουν διοικητικά κενά, τα οποία αναμένουν τη στελέχωσή τους από εξειδικευμένα στελέχη για να προωθηθεί με αποτελεσματικότερους ρυθμούς το ποιμαντικό και κοινωνικό έργο της Εκκλησίας.

Πως διαμορφώνεται η αγορά εργασίας: Φαίνεται ότι οι νέες, ευέλικτες μορφές της παρεχόμενης εκκλησιαστικής κατάρτισης (ειδικά στα Ιερατικά Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και στα Εκκλησιαστικά ΙΕΚ) και τα κίνητρα (βαθμολογικά - μισθολογικά για τους ήδη υπηρετούντες ιερείς) που δόθηκαν στο πλαίσιο της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και της επαγγελματικής εξέλιξης των υποψηφίων και εν ενεργεία κληρικών μέσω της απόκτησης συγκεκριμένων δεξιοτήτων, λειτούργησαν θετικά σε πρώτη φάση και για υποψήφιους και εν ενεργεία κληρικούς (αλλά και κορίτσια τα οποία με τη φοίτησή τους στα Ε.Ι.Ε.Κ, επιδιώκουν τη πρόσληψή τους σε διοικητικές θέσεις στον εκκλησιαστικό οργανισμό), με αποτέλεσμα τα εκκλησιαστικά σχολεία Β/βάθμιας εκπαίδευσης να αποτελέσουν πόλο έλξης για περισσότερους σπουδαστές. Αξίζει να σημειωθεί ότι ειδικές έρευνες (βλ. Κατσανέβα, Θεοδ. *«Επαγγέλματα του μέλλοντος»*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2002, σελ. 125) διαβλέπουν ως «πολύ θετικές» τις προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης για τα «εκκλησιαστικά επαγγέλματα - λειτουργήματα». Πιστεύουμε ότι για τη συνέχιση αυτής της θετικής εξέλιξης ουσιαστικό ρόλο θα μπορούσε να διαδραματίσει και ο θεσμός του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Σ.Ε.Π.), στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, με την παροχή υπεύθυνης ενημέρωσης και πληροφοριών στην βάση των (νέων)

δεδομένων που δημιουργεί στην εκκλησιαστική εκπαίδευση το νέο, εκσυγχρονισμένο νομοθετικό πλαίσιο.

Πληροφορίες: Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν περισσότερες και ειδικότερες πληροφορίες για τα εκκλησιαστικά σχολεία στις ιστοσελίδες:

http://www.yrepth.gr/el_ec_page156.htm (υπ. Παιδείας και Θρησκευμάτων, για τα Εκκλησιαστικά Λύκεια και τα Ιερατικά Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΙΣΔΕ), και στο τηλ. 210 - 3442173, Δ/νση Εκκλησιαστικής Εκπ/σης)

www.oEEK.gr (Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, για τα Εκκλησιαστικά Ι.Ε.Κ.. τηλ. 210 - 2709012, Γραφείου Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων)

<http://1iek-laris.lar.sch.gr> και <http://ecclesiastic-iek.blogspot.com>
(Εκκλησιαστικό ΙΕΚ Λάρισας, τηλ. 2410 - 619572)

*** Ο Χάρης Ανδρέοπουλος (xaan@theo.auth.gr) είναι δημοσιογράφος - θεολόγος ΑΠΘ, καθηγητής στο Γ/σιο Αρμενίου ν. Λάρισας και δραστηριοποιούμενος σε εφαρμογές του Σ.Ε.Π. και ο Κώστας Μπουραζάνας (kbour@sch.gr), μαθηματικός - συγγραφέας, υπεύθυνος του Γραφείου Σ.Ε.Π. στο 10^ο Γ/σιο Λάρισας. Το παρόν άρθρο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» Λάρισας, στις 5/7/2008**